

הריכוז הגרמני, בעזרת אירוע שהתרחש במשפחתי. אבי שהיה עורך דין ולא מורגל בעבודה פיזית, חויב כמובן גם הוא לעבוד בכריתת עצים. הוא מונה לראש קבוצת עבודה (בריגדה) והיה אחראי על בני הקבוצה, שהיו כולם יהודים.

בברית המועצות, היעדרות מעבודה נחשבה עברה חמורה שדינה עונש כבד. אף על פי כן, החליט אבי - יחד עם כל בני הקבוצה שלו - להיעדר ביום הכיפורים מהעבודה. בתור ראש קבוצה אבי הואשם והועמד לדין. בהיותו עורך דין הוא למד את החוק הסובייטי, ואת הזכויות הקשורות בקיום חגים דתיים. בבית המשפט, בהסתמכו על החוקה הסובייטית, הוא עמד על הזכות של היהודים לא לעבוד ביום הכיפורים. השופט התרשם מהטיעונים, והמשפט הסתיים בויכוח של הקבוצה ושל.

התלאות המתוארות בסרט וגם אלה שלא מתוארות (כל סיפור הוא ייחודי) אכן היו קשות, ולאורך השנים חלו רבים במחלות קשות ולא מעטים נספו. אף על פי כן, יש מרחק אדיר בין התלאות האלה ובין מהנות ההשמדה, שבהם הומתו באופן שיטתי מיליוני יהודים. המסר של הסרט מעוות, והטשטוש של ההבדל הזה מקומם.

יוסף נוימן

פרופ' יוסף נוימן הוא פרופסור אמריטוס לביולוגיה ולפילוסופיה, אונ'ב' תל-אביב

הזאת שום דבר אינו צפוי. התפאורה הפשוטה, עשויה חמישה גלילי עץ סגורים בגדלים ובצבעים שונים; באמצעות מוזיקה, משחק אמין וכריאוגרפיה מדויקת דמיונו של הקהל ממריא והוא מצליח בקלות לראות בגלילים האלו מכונית נוסעת, ספסל או עוגת חתן כלה. הקהל נהפך ממתבונן מנומנם ופסיבי לחלק פעיל בהצגה לכן גם אין צורך בהשקעת המסך מלאכותית לטובת החלפת תפאורה ממערכה אחת לשנייה.

החסכנות המכוונת מאפיינת גם את התלבושות והאביזרים. לאורך כל ההצגה לבוש הרולד במכנסים שחורים פשוטים. גם מוד לבושה באותה חליפת בד. כשאחד מהשחקנים זקוק לאביזר הוא שולף אותו בטבעיות מתוך קופסאות העץ ובאותה שלוה גם מחזיר אותו למקומו.

השפעתו של פרויד מחלחלת גם לקומפוזיציה הבימתית שמתחלקת בין חזות הבמה (המודע) - שם מתרחשים הדיאלוגים הגלויים לבין ירכתי הבמה (תת מודע) - שם מבעד למסך הצללה ובעזרת משחקי אור וצל מתנהלות הנגיעות הנרמזות בין הרולד למוד, וצפות הדעות הקדומות עתירות השנאה ביחס לזוג הלא מקובל, שמטרת זיווגו (רחמנא ליצלן) אינה הבאת צאצאים לעולם.

בשנת 1994 ייסדה הבמאית והמחזאית אירינה גורליק את תיאטרון "מיקרו" שהיה מיועד לבני נוער מרוסיה. המוכשרים שבין תלמידי הסטודיו היו ללהקת צעירים מגובשת וקבועה. התיאטרון הוכר כתיאטרון מקצועי בשנת 2004 וכיום הוא מציג באולם החאן הקטן והאינטימי בירושלים. תחת כיפת אבן - כשהשחקנים האלמונים והקהל הם באותו גובה (הבמה אינה מוגבהת כמו באולמות תיאטרון רגילים) ומרחק אפסי מפריד ביניהם - מתאפשר מגע תיאטרלי נדיר ודמוקרטי. התאורה הרכה שמאירה את הבמה אינה מסנוורת את השחקנים והם מצליחים להבחין בעיניים ובפנים הניבטות אליהם. כך קורה גם בהצגה "הזכות להיות אידיוט" שמלווה אותה תזמורת אותנטית בביצוע חי. המוזיקה והשילוב של מיניאטורות פלסטיות עסיסיות הופכים את ההצגה לחוויה מענגת ובעיקר מרעננת. כי במבול ההפקות הגרנדיוזיות, קצת נשכח מלב שהצגה צריכה להיות לא רק מרהיבה אלא

מגע תיאטרלי נדיר ודמוקרטי

"הזכות להיות אידיוט" (על פי הרולד ומוד מאת קולין היגינס), תיאטרון מיקרו; עיבוד ובימוי: אירינה גורליק; נוסח עברי: פטר קריקסונוב; ניהול מוזיקלי: בוריס זימין; עיצוב תפאורה ותלבושות: איליה קוקן; כריאוגרפיה: מריה גורליק

פרשיית האהבים בין צעיר מר-רוח לאשה מבוגרת ועליוה כבר זכתה לגרסה קולנועית בשנת 1971 וכעת תיאטרון מיקרו מציג גרסה מקורית וחדשנית לרומן הרולד ומוד. במרכז ההצגה מאבק פסיכואנליטי מבית מדרשו של פרויד בין יצר החיים והמיניות (ארוס) לבין יצר המוות השואף לכיליון (תנאטוס). את יצר המוות מגלם הרולד, בחור מורבידי, בעל ותק בניסיונות התאבדות כושלים ואת יצר החיים מגלמת מוד, גברת תוססת ומלאת חיות בגיל הזהב.

סיפור האהבה הבלתי שגרתי נלחם נגד הדעות הקדומות של החברה, נמלט מציפורניה המטופחות והתובעניות של אמו של הרולד ונע כל הזמן בין תסיסת החשקנית של הארוס לנפלתותו של התנאטוס.

אולגה קטאיבה משחקת באמינות את מוד היצרית והיצירתית, ואילו מיכאל גורודין מפליא לאמץ את הבעות הפנים המשועממות של דיכאוניים ואת פכירת הידיים העצבנית של בעלי מחשבות טורדניות.

הבימוי של אירינה גורליק מתאפיין במינימליזם אוונגרדי, שמצליח להשאיר את הצופה דרוך. בשונה מהצגות הרצות בתיאטראות הממסדיים - בהצגה

תיאטרון מיקרו, "הזכות להיות אידיוט"

גם טובה, ויש כל כך הרבה דרכים יצירתיות להפוך אותה לכוז. תשאלו אפילו את מוד.

כנרת רובינשטיין